

Posudzovanie schopnosti spotrebiteľa splácať úver

Konzultačný materiál
Október 2025

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska október 2025
Odbor ochrany finančných spotrebiteľov

Adresa

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
veritelia@nbs.sk

Publikácia neprešla jazykovou úpravou

Dôvody a účel tohto konzultačného materiálu

Národná banka Slovenska (ďalej len „NBS“) vykonáva dohľad nad poskytovaním úverov pre spotrebiteľov a vytvára regulačný rámec pre niektoré čiastkové oblasti úpravy, najmä pre posudzovanie schopnosti spotrebiteľa splácať úver. V nadväznosti na legislatívny proces k novému zákonu o spotrebiteľských úveroch je vhodné vykonať verejnú konzultáciu k potenciálnym zmenám v regulácii posudzovania bonity spotrebiteľa. NBS považuje za dôležité poznať názor odbornej verejnosti, zástupcov spotrebiteľov a dohliadaných subjektov na možné zmeny relevantnej regulácie. Preto NBS predkladá na diskusiu tento materiál, ktorého cieľom je položiť niekoľko otvorených otázok v oblasti posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať úver.

Tento materiál sa zaoberá potenciálnymi zmenami:

- v prístupe pri posudzovaní spotrebiteľa s vyšším zohľadnením posudzovania finančnej situácie domácnosti;
- v overovaní údajov o spotrebiteľovi z dostupných informačných systémov;
- v počte a obsahu výnimiek pri výpočte Ukazovateľa.

Aktuálne sa neuvažuje o sprísňovaní ani uvoľňovaní regulácie posudzovania bonity. Je však možné upraviť metodiku výpočtu Ukazovateľa, či reagovať na iné potreby aplikačnej praxe. Zámerom NBS zároveň je, aby vykonávacie opatrenia k spotrebiteľským úverom a úverom na bývanie boli principiálne zosúladené. Z tohto dôvodu sa konzultácia môže dotýkať aj opatrenia týkajúceho sa úverov na bývanie, pričom pri formulovaní odpovedí je potrebné zohľadniť aj túto skutočnosť.

Tento materiál je určený odbornej verejnosti, vymedzenej dotknutými oblasťami – bankám, poskytovateľom spotrebiteľských úverov, ďalej združeniam na ochranu spotrebiteľa, ale aj iným osobám, ktoré majú profesionálnu skúsenosť s predmetnou problematikou.

V texte sa nachádzajú pri jednotlivých oblastiach otázky. Môžete odpovedať na jednu alebo viacero otázok. Pripomienky a komentáre môžete zasielať aj mimo rámca týchto otázok. Pokiaľ sa domnievate, že v materiáli chýba nejaký podstatný okruh otázok, uveďte, o aký problém sa jedná a prípadne načrtnite riešenie.

Okrem dotazníka nie sú ďalšie požiadavky na formu odpovedí. Pokiaľ sa odvolávate na verejne prístupné zdroje, uveďte na ne použiteľný odkaz – hyperlink alebo citáciu. Pokiaľ sa odvolávate na interné zdroje, uveďte, či je možné ich zverejniť.

Pri odpovedi na všetky alebo aj jednotlivé otázky môžete odpovedať anonymne. Túto skutočnosť uveďte dostatočne zreteľne v dokumente s odpoveďami.

Vaše odpovede, stanoviská alebo návrhy zašlite do 7. novembra 2025 na adresu marek.magyar@nbs.sk, kópiu na adresy jan.jancovic@nbs.sk a roman.fusek@nbs.sk.

Vyhodnotenie konzultačného materiálu bude zverejnené bez uvedenia individuálnych odpovedí. Pri zverejnení budeme brať do úvahy potenciálnu citlivosť poskytnutých informácií a prípadne ich do vyhodnotenia nezahrnieme.

A. Použité skratky

Nový zákon o spotrebiteľských úveroch - zákon v legislatívnom procese (zverejnený na <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2025/44>)

Opatrenia NBS - Opatrenie NBS č. 10/2016 a opatrenie č. 10/2017 sú všeobecne záväznými právnymi predpismi vydanými NBS na základe zákonného splnomocnenia, sú záväzné a veriteľ je ich ustanovenia povinný zohľadňovať pri výkone svojej činnosti. Opatrenia NBS definujú metodiku pre výpočet ukazovateľa schopnosti spotrebiteľa splácať úver a zabezpečujú jednotnosť prístupu veriteľov pri aplikácii širokej škály premenných vstupujúcich do výpočtu ukazovateľa. Pokiaľ bude znenie konkrétneho ustanovenia opatrenia NBS č. 10/2016 a opatrenia NBS č. 10/2017 totožné, bude konzultačný materiál pre prehľadnosť používať jednotné označenie „Opatrenia NBS“.

Opatrenia NBS č. 10/2016 - opatrenie Národnej banky Slovenska z 14. novembra 2017 č. 10/2017, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o posúdení schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, v znení opatrenia č. 6/2018, opatrenia č. 9/2019 a opatrenia č. 4/2022,

Opatrenia NBS č. 10/2017 - opatrenie Národnej banky Slovenska z 13. decembra 2016 č. 10/2016, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o posúdení schopnosti spotrebiteľa splácať úver na bývanie, v znení v znení opatrenia č. 7/2018, opatrenia č. 10/2019 a opatrenia č. 5/2022.

Posúdenie bonity - Súbor nástrojov a postupov pomocou ktorých veriteľ hodnotí potenciálnu schopnosť spotrebiteľa splatiť úver riadne a včas, čím znižuje riziko poskytnutia nebonitného úveru a platobnej neschopnosti spotrebiteľa.

Smernica o úveroch na bývanie – smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/17/EÚ zo 4. februára 2014 o zmluvách o úvere pre spotrebiteľov týkajúcich sa nehnuteľností určených na bývanie a o zmene smerníc 2008/48/ES a 2013/36/EÚ a nariadenia (EÚ) č. 1093/2010 (Ú. v. EÚ L 60, 28.2.2014) v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1011 z 8. júna 2016 (Ú. v. EÚ L 171, 29.6.2016) a smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2167 z 24. novembra 2021.

Smernica o spotrebiteľských úveroch - smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/2225 z 18. októbra 2023 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice 2008/48/ES.

Ukazovateľ - ukazovateľ schopnosti spotrebiteľa splácať úver podľa § 2 ods. 1 Opatrení NBS je výsledok výpočtu podľa vzorca, ktorý stanovuje primeraný, jednotný a objektívne verifikovateľný postup pri vyhodnocovaní informácií o príjmoch a výdavkoch spotrebiteľa, ktoré sú použité na účely posúdenia schopnosti spotrebiteľa splácať úver.

Úver - spotrebiteľský úver podľa zákon č. 129/2010 Z. z. a úver na bývanie podľa zákona č. 90/2016 Z. z.

Veriteľ - fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá poskytuje alebo dáva príslub poskytnúť spotrebiteľský úver alebo úver na bývanie v rámci svojej podnikateľskej činnosti alebo svojho výkonu povolania

Zákon o spotrebiteľských úveroch - zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon o úveroch na bývanie - zákon č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie v znení neskorších predpisov

B. Európska a národná regulácia

Smernica o spotrebiteľských úveroch ako ani smernica o úveroch na bývanie nedávajú presný návod, ako majú štáty pristúpiť k regulácii posudzovania bonity. Prehľad o jednotlivých národných úpravách je uvedený v materiáli „Mapping of national approaches in relation to creditworthiness assessment“ (rok 2021, link https://commission.europa.eu/system/files/2018-10/mapping_national_approaches_creditworthiness_assessment.pdf). Slovenská republika pristúpila k regulácii posudzovania bonity formou jednoznačných pravidiel, ktoré sa dajú premietnuť do vzorca.

Jednotlivé položky vzorca sú definované v zákone o úveroch na bývanie a v zákone o spotrebiteľských úveroch a podrobnosti k jednotlivým položkám vzorca definujú Opatrenia NBS.

Dôležitou črtou našej národnej regulácie je aj to, že posudzovanie schopnosti splácať je, až na pár výnimiek, totožná pri úveroch na bývanie aj pri spotrebiteľských úveroch.

Ďalšou výhodou slovenskej regulácie je overiteľnosť väčšiny položiek resp. možnosť ich objektívneho určenia, najmä:

- čistý príjem spotrebiteľa sa overuje v informačnom systéme Sociálnej poisťovne (ide najmä o príjmy zo závislej činnosti, dôchodkov vyplácaných Sociálnou poisťovňou a pod.),
- úverové finančné záväzky sú overiteľné v registroch úverov (SRBI, NRKI, Register úverov a EURI),
- výpočet nákladov na základné životné potreby zo súm životného minima a pripočítaním tzv. rezervy ako percenta z rozdielu medzi čistým príjmom a životným minimom.

Otázka č. 1:

Je potrebné meniť koncept posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať úver, najmä či je potrebné sa viac zamerať na posúdenie skutočných výdavkov spotrebiteľa?

C. Problematika posudzovania finančnej situácie domácnosti

Požiadavka posudzovať finančnú situáciu domácnosti ako celku s ohľadom na príjmy a výdavky nie je požiadavkou regulácie. Podľa zákona má veriteľ preverovať schopnosť spotrebiteľa (žiadateľa o úver) splatiť úver. To, že sa výdavky na základné životné potreby určujú s ohľadom na počet členov spoločnej domácnosti, priamo neznamena, že posudzujeme príjmy/výdavky domácnosti spotrebiteľa, ale stále posudzujeme príjem žiadateľa (spolužiadateľov). Pri spotrebiteľských úveroch navyše nie je povinnosť zahrnúť životné minimum manžela/-ky do nákladov na základné životné potreby. Preto sa pri žiadateľovi skúmajú jeho príjmy, ktoré tvoria objektívne jeho čistý príjem a tieto údaje o príjme sa overujú podľa druhu príjmu.

Vyšší dôraz na posudzovanie finančnej situácie domácnosti by znamenal zamerať sa domácnosť ako celok, to znamená mapovať príjmy a výdavky domácnosti. Uvedomujeme si, že život prináša rôzne variácie osobného statusu žiadateľa o úver a nie všetky situácie bude možné reflektovať v regulácii. Navyše, domácnosť je definovaná ako trvalé spolužitie osôb, ktoré spoločne uhrádzajú svoje náklady na život. Veriteľ prakticky nemá možnosť autonómne posúdiť kto tvorí domácnosť žiadateľa o úver. Regulácia by však mala naďalej umožniť vyhodnotiť bonitu na základe objektívnych a overiteľných informácií a tam, kde nie sú dostupné, mala by formulovať možnosť zaviesť predpoklady v priemere očakávaných nákladov.

Na príjmovej strane spotrebiteľa by bolo vhodné nevylučovať niektoré druhy príjmov, ako napr. výživné, cestovné náhrady, rôzne sociálne dávky (ak nie sú výslovne účelovo viazané). Do reálneho príjmu by sa tak zaradili všetky pravidelné a overiteľné príjmy plynúce z akéhokoľvek zdroja, prípadne pre násobené vhodným koeficientom.

Na výdavkovej strane sa uvažuje o ponechaní paušalizovaných súm životného minima spolu s navýšením o tzv. rezervu. Na výdavkovej strane je potrebné zaujať postoj k zohľadňovaniu špecifických výdavkov ktoré tvoria významnú časť výdavkov, či už z pohľadu ich výšky alebo z pohľadu ekonomickej dôležitosti pre daného spotrebiteľa / domácnosť. Bežné výdavky spotrebiteľa, ktoré sú očakávateľné ako súčasť bežných životných nákladov každého žiadateľa o úver (bývanie, energie, cestovné a pod.) by mali byť započítané ako súčasť paušalizovanej sumy, ktorá sa počíta na výdavkovej strane vždy.

Otázka č. 2:

Aký je Váš názor k posudzovaniu príjmov žiadateľa a zohľadňovanie objektívnych a overiteľných príjmov domácnosti a ich zahrnutia pri výpočte Ukazovateľa?

Otázka č. 3:

Ktoré výdavky domácnosti, okrem záväzkov z iných úverových zmlúv už dnes zahrnutých do výpočtu Ukazovateľa, by mali byť zahrnuté do výdavkov domácnosti v rámci výpočtu Ukazovateľa?

Otázka č. 4:

Je potrebné bližšie špecifikovať, ktoré výdavky spadajú do kategórie základných životných potrieb a ktoré spadajú skôr do kategórie peňažných záväzkov znižujúcich príjem spotrebiteľa?

Otázka č. 5:

Je podľa Vášho názoru potrebné konkretizovať charakter a rozsah údajov z kategórie peňažných záväzkov znižujúcich príjem spotrebiteľa a ich použitie pri posudzovaní schopnosti splácať? Aký je Váš názor na prípadnú paušalizáciu niektorých záväzkov vstupujúcich do tejto kategórie (pozn. netýka sa úverových záväzkov)?

D. Využívanie údajov z informačných systémov

Súčasná regulácia posudzovania bonity vyžaduje nahliadať a využívať údaje z registrov úverov. Zároveň je povinnosťou veriteľa overiť príjem spotrebiteľa v Sociálnej poisťovni (príjmy, ktoré sú tam overiteľné). Čistý príjem sa prepočítava z vymeriavacieho základu na sociálne poistenie.

Podľa § 93a zákona o bankách „Na účely zisťovania, preverenia a kontroly identifikácie klientov a ich zástupcov, na účely uzatvárania a vykonávania obchodov s klientmi, na ďalšie účely podľa odseku 3, ako aj na účely aktualizácie už bankou a pobočkou zahraničnej banky uchovávaných údajov o klientoch a ich zástupcoch je banka a pobočka zahraničnej banky oprávnená aj bez súhlasu dotknutých osôb v rozsahu údajov zapísaných v registri fyzických osôb^{74d)} a údajov uchovávaných v evidencii občianskych preukazov^{88ib)} získať údaje podľa odseku 1 aj prostredníctvom spoločného bankového registra podľa § 92a. Na účel podľa prvej vety sú ministerstvo vnútra a správca komunikačnej časti autentifikačného modulu podľa osobitného predpisu^{74c)} povinní poskytnúť banke alebo pobočke zahraničnej banky, a to aj prostredníctvom spoločného bankového registra podľa § 92a, údaje podľa odseku 1.“

Obdobne podľa § 20 ods. 18 Nového zákona o spotrebiteľských úveroch „Na účely zisťovania, preverenia a kontroly identifikácie spotrebiteľa a jeho zástupcu, na účely uzatvárania a spravovania zmluvy o spotrebiteľskom úvere so spotrebiteľom alebo uzatvárania iných dohôd so spotrebiteľom, ako aj na účely aktualizácie už uchovávaných údajov o spotrebiteľovi v súlade s týmto zákonom je veriteľ podľa § 25 ods. 1 písm. a) oprávnený aj bez súhlasu dotknutej osoby získať údaje podľa § 14 ods. 7 písm. b) z údajov zapísaných v registri fyzických osôb a z údajov uchovávaných v evidencii občianskych preukazov; na tieto účely je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky povinné poskytnúť veriteľovi podľa § 25 ods. 1 písm. a) údaje prostredníctvom registra fyzických osôb a evidencie občianskych preukazov.“

Veritelia tak získajú prístup do ďalších informačných systémov prevádzkovaných štátom, ktoré umožňujú overiť niektoré informácie o klientovi. Pre účely posúdenia bonity by sa prostredníctvom registra fyzických osôb mohli overovať informácie o rodinnom stave a ďalšie informácie potrebné pre výpočet Ukazovateľa. Prínosom by bola ďalšia automatizácia procesu posúdenia bonity a verifikácia údajov

Otázka č. 6:

Ktoré údaje z registra fyzických osôb považujete za využiteľné v procese posudzovania bonity?

Otázka č. 7:

Aké sú podľa vás legislatívne alebo technické (prístup k údajom, kvalita údajov a i.) bariéry pre účelné využívanie údajov z registra fyzických osôb alebo iných štátnych registrov?

Otázka č. 8:

Ktoré ďalšie informačné systémy prevádzkované štátom by mohli byť sprístupnené veriteľom?

E. Počet a obsah výnimiek pri výpočte Ukazovateľa

Opatrenia NBS obsahujú viacero výnimiek, ktoré modifikujú výpočet Ukazovateľa v stanovených prípadoch (napr. § 2 ods. 8 Opatrenia č. 10/2017). Spravidla sa jedná o výnimky počítané z celkovej produkcie úverov spotrebiteľom za stanovené obdobie. Uvedomujeme si, že „použitie“ výnimky zvyšuje úverovateľnosť obyvateľstva a mnohokrát umožní schválenie takeého úveru spotrebiteľovi, ktorý by ho inak nedostal.

Alternatívou k aktuálnemu systému posudzovania bonity by mohol byť systém s menším počtom výnimiek, ktorým by sa zároveň primerane zvýšila kapacita. Úprava by tak mala neutrálny vplyv na výslednú reguláciu - nesprísnila by ju a ani neuvolnila, len administratívne zjednodušila.

Otázka č. 9:

Vidíte priestor na zjednodušenie systému výnimiek v regulácii? O ktoré výnimky by sa mohlo jednať?

F. Iné zmeny v regulácii

Otázka č. 10:

Aký je Váš všeobecný pohľad na metodiku vzorca posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať úver? Aké iné otázky priniesla aplikačná prax v súvislosti s Ukazovateľom?